

Рекомендовано д. фарм. наук, професором Т. А. Грошовим

УДК 658.8.012.12 : 338.532.412 : 615.262.1

АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ АКНЕ ЛЕГКОГО ТА СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ ТЯЖКОСТІ

О. І. Тихонов, С. Г. Бобро, О. С. Шпичак

Національний фармацевтичний університет, м. Харків. E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Проведено аналіз фармацевтичного ринку лікарських засобів для лікування акне в Україні. Визначено ринкову частку вітчизняних препаратів за формами їх випуску серед зареєстрованих, розраховано середню ціну упаковки лікарських засобів для місцевого лікування вугрової хвороби та проведено розподіл асортименту на цінові категорії. Проаналізовано реалізацію лікарських засобів для лікування акне за 2015 р. і виявлено ринкове вікно, що може зайняти новий вітчизняний високоефективний препарат, який розробляється для лікування вказаної патології.

Ключові слова: акне; вугрова хвороба; лікарські засоби для лікування акне; фармацевтичний ринок; аналіз ринку; частка ринку; ринкове вікно.

Постанова проблеми. Одним із найбільш поширених захворювань шкіри в пубертатний період є вугрова хвороба, або акне, що виражається тією чи іншою мірою практично у 100 % юнаків і близько 90 % дівчат віком від 14 до 17 років. Разом з тим літературні джерела свідчать про високу частоту цього захворювання й у старших осіб (віком від 18 до 25 років) на рівні близько 80-85 % [8]. Також необхідно зазначити, що поширеність вугрової хвороби призвела до підвищення середнього віку хворих на акне від 26,5 до 40,5 років [9]. У зв'язку з цим пошук сучасних лікувально-профілактичних засобів і лікарських препаратів для лікування вказаної патології є актуальним завданням медицини, фармації та косметології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних вітчизняних літературних джерел свідчить про те, що дослідженнями з розробки складу, технології й упровадження в медичну практику лікарських засобів

для зовнішнього лікування акне займаються видатні вітчизняні вчені О. І. Тихонов, О. Г. Башура, Т. Г. Калинюк, О. В. Рехлецька, І. І. Баранова та ін. [2, 7, 10], якими постійно проводяться комплексні дослідження щодо пошуку нових та удосконалення існуючих лікарських препаратів для лікування цього захворювання з метою їх ефективності та безпечності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відомо, що в сучасних умовах для місцевого лікування акне використовується значна кількість як однокомпонентних, так і комбінованих лікарських препаратів, що здебільшого містять у своєму складі активні фармацевтичні інгредієнти (АФІ) синтетичного походження, які за біологічною доступністю та нешкідливістю значною мірою поступаються субстанціям природного та рослинного походження, зокрема продуктам бджільництва, ефективність яких експериментально була доведена доклінічними фармакологічними та клінічними дослідженнями протягом кількох десятиків років. Крім того, також встановлено й лікувально-профілактичну дію апіпродуктів та їх стандартизованих субстанцій при вугровій хворобі [3, 4, 10].

О. І. Тихонов – доктор фарм. наук, професор, професор кафедри технології парфумерно-косметичних засобів Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

РОЗПОДІЛ ТОРГОВИХ НАЙМЕНУВАНЬ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ АКНЕ ЗА ГРУПАМИ ЗГІДНО З АТС-КЛАСИФІКАЦІЄЮ

Група за АТС-класифікацією	Вітчизняні ЛЗ	Імпортні ЛЗ
D10AB – Препарати, які містять сірку	1	–
D10AD – Ретиноїди для місцевого лікування акне	–	4
D10AE – Перекиси	–	1
D10AF – Протимікробні препарати для лікування акне	–	3
D10AX – Інші препарати для місцевого лікування акне	2	4
Разом	3	12

Слід зазначити, що ситуація щодо лікарських засобів для лікування акне на фармацевтичному ринку України розвивається динамічно і підтверджує актуальність проведених раніше нами досліджень, що розповсюджується на певний нетривалий період часу у зв'язку зі змінами кон'юнктури самого ринку. Тому для вирішення важливих завдань, що стосуються розробки й упродовження в аптечне виготовлення та промислове виробництво нових ефективних лікувально-профілактичних засобів та лікарських препаратів, необхідно провести низку експериментальних досліджень, за результатами яких буде підтверджена їх фармакологічна дія, біодоступність та нешкідливість.

Формулювання цілей статті. Головною метою цього дослідження є проведення аналізу вітчизняного фармацевтичного ринку лікарських препаратів для лікування акне (або вугрової хвороби) легкого та середнього ступеня тяжкості в Україні.

Викладення основного матеріалу дослідження. Відповідно до даних Державного реєстру лікарських засобів [5] для лікування вугрової хвороби легкого та середнього ступеня тяжкості використовуються

лікарські засоби для зовнішнього застосування, які, за АТС-класифікацією, належать до групи D10A «Місцеві засоби для лікування акне». У табл. 1 наведені результати розподілу за підгрупами зареєстрованих в Україні лікарських препаратів цієї групи станом на 1 липня 2016 р., які свідчать про те, що кількість лікарських засобів вітчизняного виробництва у 4 рази менше у порівнянні з імпортованими препаратами тієї самої групи.

Аналіз асортименту лікарських засобів групи D10A, зареєстрованих в Україні, за країнами-виробниками (рис. 1) показав, що основну частку на фармацевтичному ринку України посідають препарати закордонного виробництва на рівні 80 % у порівнянні з вітчизняними лікарськими засобами, які складають лише 5 частину, тобто 20 % від загальної кількості торгових найменувань [5].

Варто зазначити, що асортимент препаратів вітчизняного виробництва для лікування вугрової хвороби носить одноплановий характер. Так, препарат «Сірчана мазь проста» виробляють 4 вітчизняних підприємства. Ще два виробника представляють на ринку монопрепарати кислоти азелаїнової. Крім того, в асортименті вітчизняних

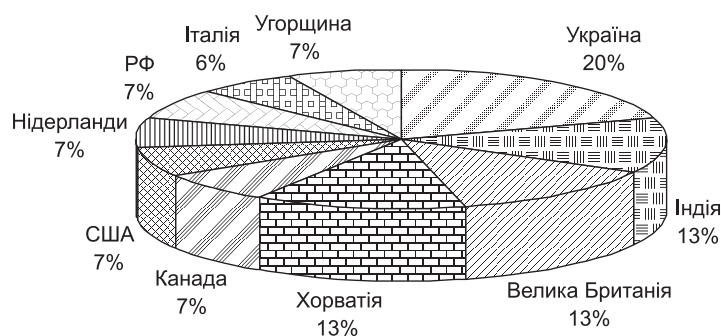

Рис. 1. Аналіз асортименту лікарських засобів для місцевого лікування вугрової хвороби за країною-виробником

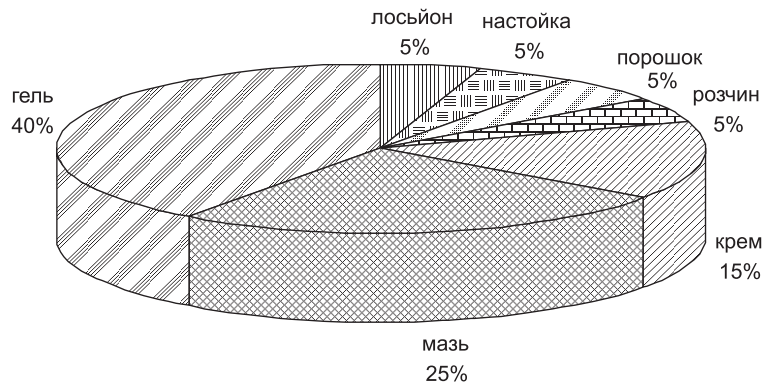

Рис. 2. Розподіл лікарських форм для зовнішнього застосування для лікування вугрової хвороби, представлених на фармацевтичному ринку України

виробників не було виявлено жодного комбінованого препарату для лікування зазначеної патології, тоді як одним із важливих напрямків фармацевтичної розробки є комбінація АФІ у складі однієї лікарської форми.

Необхідно також зазначити, що лікарські препарати для зовнішнього застосування, що використовують для лікування вугрової хвороби, випускаються у кількох лікарських формах (рис. 2), серед яких найбільш розповсюдженою є гелі, частка яких у групі лікарських засобів для місцевого лікування акне складає близько 40 %. Дещо меншу частку складають мазі (на рівні 25 % від усієї кількості асортименту) та креми (15 %). Крім того, приблизно в однаковій кількості представлені лікарські препарати у формі лосьйонів, порошоків, настоек та розчинів.

При порівняльному аналізі вартості лікарських засобів для лікування акне було встановлено, що середня ціна за одну упаковку складає близько 113 грн. Причому для групи вітчизняних препаратів цей показник є меншим у 5,6 разів у порівнянні з імпортованими лікарськими засобами і складає 31 грн і 174 грн відповідно. Тому при розподілі препаратів за 3-ма ціновими категоріями (табл. 2) нами враховувалась саме середня ціна упаковки: нижня цінова категорія – ціна не перевищувала 40 грн, середня цінова категорія – ціна знаходилась у діапазоні від 41 до 170 грн та вища цінова категорія – ціна переважала 171 грн і більше.

Дані табл. 2 свідчать про те, що до найнижчої цінової категорії належать мазі, а саме мазь проста сірчана і мазь еритромицинова.

Слід також зазначити, що усі лікарські препарати вітчизняного виробництва належать до найнижчої та середньої цінових категорій. На відміну від цього найвища цінова категорія препаратів для лікування вугрової хвороби представлена виключно препаратами закордонного виробництва.

Така сама розбіжність у цінах між вітчизняними і закордонними препаратами відображається і на обсягах їх продажу. Так, за 2015 р. на фармацевтичному ринку України було реалізовано 759 тис. 848 упаковок препаратів для місцевого лікування вугрової хвороби на суму 61856,76 тис. грн [6].

Беззаперечним лідером ринку є препарат «Зинерит®» виробництва фірми «Astellas Pharma Europe» (Нідерланди), який займає 28,34 % у грошовому еквіваленті та 26,60 % у натуральному. Другу позицію займає торгова марка «Скінорен®», «Bayer Consumer Care», (Швейцарія), яка становить 15,63 % у грошовому еквіваленті, а третю – «Дуак», «Glaxo Smith Kline», (Великобританія) – 15,16 % у грошовому еквіваленті. У натуральному вираженні частки двох останніх препаратів становлять 6,57 та 6,33 % відповідно (рис. 3).

Якщо у грошовому еквіваленті вітчизняні препарати для лікування вугрової хвороби займають лише 13 %, то у натуральному – на рівні 45 %, тобто майже половина реалізованих упаковок препаратів для місцевого лікування акне виробляються в Україні. Безумовно, одним з основних факторів, які сприяють реалізації вітчизняних препаратів в умовах низької платоспроможності споживачів, є їх відносно невисока ціна.

Таблиця 2

**СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНІ РОЗДРІБНІ ЦІНИ НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ ДЛЯ МІСЦЕВОГО ЛІКУВАННЯ
ВУГРОВОЇ ХВОРОБИ СТАНОМ НА ГРУДЕНЬ 2015 р.**

Торгова назва / лікарська форма / виробник	Ціна роздрібна (грн/уп.)
Нижня цінова категорія	
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33 % по 20 г у банках, ТОВ «Тернофарм», Україна	3,30
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33,3 % по 25 г у банках, ПАТ «Лубнифарм», Україна	4,84
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33,3 % по 25 г, ПрАТ Фармацевтична фабрика «Віола», Україна	5,07
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33,3 % по 25 г у банках, по 40 г у тубах, ПАТ «Лубнифарм», Україна	5,95
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33 % по 25 г у тубах, ТОВ «Тернофарм», Україна	6,23
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33 % по 40 г у тубах, ПАТ «Фітофарм», Україна	6,32
СІРЧАНА МАЗЬ ПРОСТА, мазь 33,3 % по 50 г у контейнерах, ПрАТ Фармацевтична фабрика «Віола», Україна	8,39
ЕРИТРОМІЦИН, мазь 10000 ОД/г туба 15 г, «Стада», Німеччина	16,68
Середня цінова категорія	
УГРИН®, настойка, фл., 100 мл, № 1, ПАТ «ХФЗ «Червона Зірка», Україна	44,50
УГРИН®, настойка банка, 100 мл, № 1, ПАТ «ХФЗ «Червона Зірка», Україна	47,15
НАДОКСИН, крем 1 %, туба 10 г, «Euro Lifecare», Велика Британія	48,45
АЗОГЕЛЬ®, гель 15 % по 15 г у тубах, ПАТ «Фітофарм», Україна	49,12
АКНЕ-ДЕРМ, крем 200 мг/г, туба 20 г, «Unia», Польща	52,03
ДУАК, гель по 5 г у тубі № 1, «Глаксо Сміт Кляйн», Велика Британія	68,57
ЗИНЕРИТ®, порошок для приготування розчину для зовнішнього застосування у флаконах у комплекті з розчином по 30 мл у флаконах та аплікатором, «Астеллас Фарма Юроп Б.В.», Нідерланди	75,16
УГРЕСОЛ, лосьйон 10 % по 30 мл у флаконах, «Фармасайнс Інк.», Канада	88,58
СКІНОРЕН®, гель 15 % по 5 г у тубах, «Байер Консьюмер Кеа», Швейцарія	93,11
АКНЕСТОП, крем, 200 мг/г по 30 г у тубах, «ПАТ «Київмедпрепарат», Україна	93,96
АЗОГЕЛЬ®, гель 15 % по 30 г у тубах, ПАТ «Фітофарм», Україна	96,01
КУРІОЗИН, гель, 1,027 мг/г по 15 г у тубах, ВАТ «Геден Ріхтер», Угорщина	140,39
Вища цінова категорія	
ІЗОТРЕКСИН, гель по 30 г у тубі, «Стифел Лабораторіз (Ірландія) Лтд.», Ірландія	177,10
ДУАК, гель по 15 г у тубі, «Глаксо Сміт Кляйн», Велика Британія	186,61
ДЕРИВА ВОДНИЙ ГЕЛЬ, гель 1 мг/г, туба 15 г, «Гленмарк Фармасьютикалз ЛТД.», Індія	218,08
СКІНОРЕН®, гель 15 % по 30 г у тубах, «Байер Консьюмер Кеа», Швейцарія	260,64
ДЕРИВА С, гель по 15 г у тубах, «Гленмарк Фармасьютикалз ЛТД.», Індія	267,81
ДЕРИВА ВОДНИЙ ГЕЛЬ, гель 1 мг/г, туба 5 г, «Гленмарк Фармасьютикалз ЛТД.», Індія	268,15
ДУАК, гель по 25 г у тубі, «Глаксо Сміт Кляйн», Велика Британія	271,27
СКІНОРЕН®, крем 20 % по 30 г у тубах, «Байер Консьюмер Кеа», Швейцарія	276,38
ДАЛАЦИН Т, гель для зовнішнього застосування, 10 мг/г по 30 г у тубах, «Фармація і Апджон Компані», США	298,86
СКІНОРЕН®, гель 15 % по 50 г, «Байер Консьюмер Кеа», Швейцарія	327,34

Серед лікарських препаратів вітчизняного виробництва 70 % продажів у натуральному вираженні здійснюється за рахунок реалізації мазі сірчаної простої чотирма вітчизняними виробниками (рис. 4), що, ймовірно, пояснюється її низькими ціновими

характеристиками, а не терапевтичною ефективністю.

Отже, проведений аналіз фармацевтичного ринку препаратів для місцевого лікування вугрової хвороби дає можливість дійти висновку про те, що в умовах низької

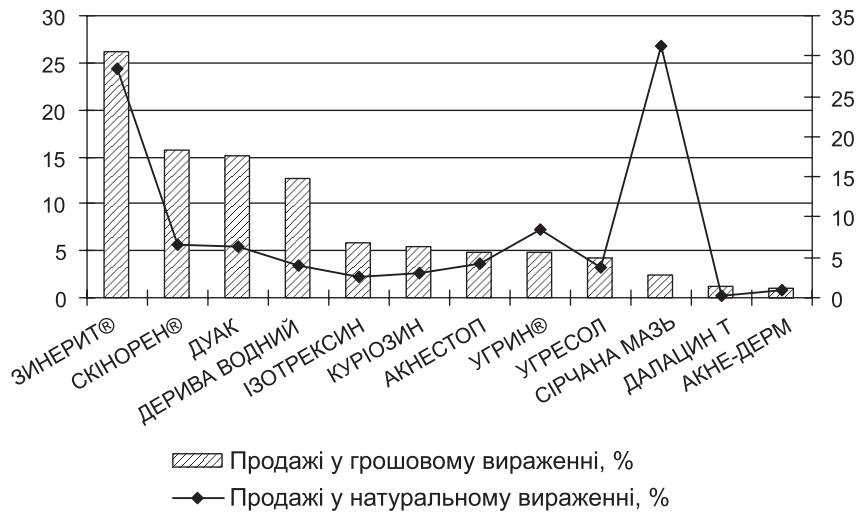

Рис. 3. Динаміка продажу лікарських засобів для місцевого лікування вугрової хвороби за період з 01.01.2015 по 31.12.2015 р.

платоспроможності населення України закордонні лікарські засоби мають недостатній рівень економічної доступності. Також слід зазначити необхідність створення нових високоефективних та доступних за ціною вітчизняних лікарських препаратів, що значно розширять асортимент цієї групи. Результати реалізованих в Україні за 2015 р. вітчизняних препаратів для місцевого лікування вугрової хвороби свідчать про відсутність на ринку лікарських засобів комбінованої дії, а ефективність мазі сірчаної простої, яка є беззаперечним лідером у натуральному вираженні однозначно викликає сумніви фахівців.

Необхідно зазначити, що при створенні лікарських засобів, зокрема для зовнішнього застосування, поєднання двох чи більше АФІ в одній лікарській формі є досить поширеним біофармацевтичним прийомом.

Такий підхід вважається доцільним як з фармакотерапевтичного погляду, так і з економічного, оскільки дозволяє на основі існуючого асортименту діючих і допоміжних речовин створити нові, більш ефективні та нешкідливі лікарські препарати [1]. У зв'язку з цим розробка й упровадження у промислове виробництво вітчизняних комбінованих лікарських засобів для місцевого лікування вугрової хвороби, на наш погляд, є обґрунтовано доцільними і виправданими. Що стосується їх частки на ринку, то серед лікарських засобів зазначеної групи (рис. 5) існує ринкове вікно – сегмент ринку, яким поки що не скористався жоден із конкурентів. Тому виробник, який зможе скористатися цим ринковим вікном у майбутньому, може отримати конкурентну перевагу, яку можливо підсилити за рахунок застосування виваженої цінової політики.

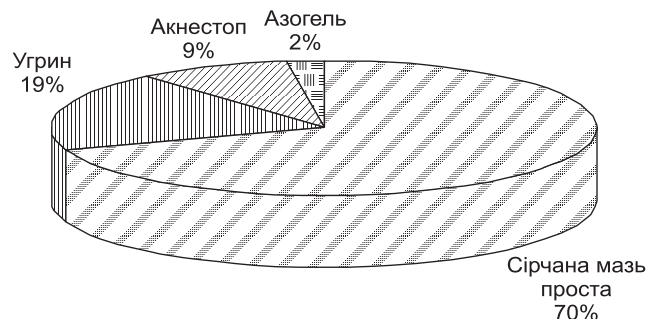

Рис. 4. Розподіл ринку вітчизняних препаратів для місцевого лікування вугрової хвороби за торговими найменуваннями у натуральному вираженні за результатами їх реалізації у 2015 р. в Україні

Рис. 5. Схема позиціонування препаратів для лікування акне на фармацевтичному ринку України

Висновки

1. Проведений аналіз фармацевтичного ринку лікарських засобів для лікування акне свідчить про те, що станом на 1 липня 2016 р. в Україні зареєстровано 15 торгових найменувань лікарських засобів для місцевого лікування вугрової хвороби, арсенал яких представлений як однокомпонентними, так і комбінованими препаратами.

2. Визначено показники середньозваженої роздрібної ціни на упаковки лікарських засобів для місцевого лікування акне на рівні 113 грн, які для вітчизняних препаратів цієї групи складають 31 грн, а для препаратів імпортного виробництва – 174 грн. За результатами їх реалізації у 2015 р. в Україні встановлено, що у грошовому еквіваленті вітчизняні препарати для лікування вугрової хвороби займають 13 %, а у натуральному вираженні – на рівні 45 %.

3. Визначено, що в умовах низької платоспроможності населення України лікарські засоби закордонного виробництва мають недостатній рівень економічної доступності, а вітчизняні препарати належать до найнижчої та середньої цінових категорій.

4. Теоретично обґрунтовано проведення досліджень щодо розробки й упровадження у промислове виробництво нових високоефективних вітчизняних комбінованих лікарських засобів для місцевого лікування вугрової хвороби, зокрема на основі сполук природного походження.

5. Встановлено, що серед лікарських засобів досліджуваної групи існує ринкове вікно, яке може зайняти новий вітчизняний лікарський препарат для лікування цієї патології.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Аравийская, Е. Р. Комбинированные препараты в наружном лечении акне: современные данные / Е. Р. Аравийская, Е. В. Соколовский // Вестник дерматологии и венерологии. – 2012. – № 3. – С. 111–114.
2. Баранова, І. І. Розробка складу і технології гелю для лікування вугрової хвороби : автореф. дис... канд. фармацевт. наук : 15.00.01 / І. І. Баранова; Нац. фармацевт. акад. України. – Х., 2001. – 19 с.
3. Бобро, С. Г. Актуальність створення косметичних засобів на основі стандартизованих субстанцій прополісу для лікування вугрової хвороби // Український медичний альманах. – 2014. – Том 17, № 1. – С. 78–79.
4. Бобро, С. Г. Експериментальне вивчення антимікробної активності гелю на основі ФГПП та його комбінацій з кислотою азелаїною та бензоїлу пероксидом / С. Г. Бобро, О. І. Тихонов // Фармац. журн. – 2014. – № 5. – С. 36–40.
5. Державний реєстр лікарських засобів. On-line версія. [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtph_register_medicines/
6. Кирсанов, Д. Аптечные продажи в регионах Украины по итогам 2015 г. Helicopter view / Денис Кирсанов // Еженедельник «Аптека». – № 1029 (8). – 07.03.2016. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/363006>.
 7. Рехлецька, О. В. Застосування ефірних олій для лікування вугрової хвороби / О. В. Рехлецька, Т. Г. Калинюк, К. Ф. Ващенко та ін. // Фармац. журн. – 2006. – № 6. – С. 98–102.
 8. Самцов, А. В. Акне и акнеформные дерматозы / А. В. Самцов. – М.: 2009. – 288 с.
 9. Супрун, Э. В. Актуальные вопросы наружного лечения угревой болезни / Э. В. Супрун, А. Ф. Пиминов // Еженедельник «Аптека». – № 910 (39). – 07.10.2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://pda.apteka.ua/article/255018>.
 10. Тихонов, О. І. Актуальність створення в Україні лікарських препаратів із продуктів бджільництва (Апітерапія) / О. І. Тихонов, Л. В. Коношевич, Б. Т. Кудрик, С. Г. Бобро // Зб. наук. пр. співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика. – 2014. – Вип. 23, кн. 3. – С. 434–439.
- REFERENCES**
1. Araviiskaia ER, Sokolovskii EV. Vestnik dermatologii i venerologii. 2012;3:111–114.
 2. Baranova II. [PhD dissertation (Pharmaceutical Science)]. Kharkov: National Academy of Pharmacy; 2001. 19 p.
 3. Bobro SG. Ukrains'kyi medychnyi al'manah. 2014;17(1):78–79.
 4. Bobro SG, Tykhonov OI. Farmatsevychnyi zhurnal. 2014;5:36–40.
 5. Derzhavnyi reiestr likarskykh zasobiv. On-line versiiia. Available from: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtph_register_medicines/
 6. Kirsanov D. Ezhenedel'nik «Apteka». 2016;1029(8). Available from: <http://www.apteka.ua/article/363006>
 7. Rekhletska OV, Kalyniuk TH, Vashchenko KF, Benzel LV, Volbyn SV. Farmatsevychnyi zhurnal. 2006;6:98–102.
 8. Samtsov AV. Akne i akneformnye dermatozy. Moscow; 2009. 288 p.
 9. Suprun EV, Piminov AF. Ezhenedel'nik «Apteka». 2013;910(39). Available from: <http://pda.apteka.ua/article/255018>
 10. Tykhonov OI, Konoshevych LV, Kudryk BT, Bobro SH. Zbirnyk naukovykh prats spivrobotnykiv NMAPO im. P. L. Shupika. 2014;23(3):434–439.

УДК 658.8.012.12:338.532.412:615.262.1

АНАЛИЗ УКРАИНСКОГО РЫНКА ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ АКНЕ ЛЕГКОЙ И СРЕДНЕЙ СТЕПЕНИ ТЯЖЕСТИ

А. И. Тихонов, С. Г. Бобро, О. С. Шпичак

Проведен анализ фармацевтического рынка лекарственных средств для лечения акне в Украине. Определена рыночная доля отечественных препаратов по формам их выпуска среди зарегистрированных, рассчитана средняя цена упаковки лекарственных средств для местного лечения угревой болезни и проведено распределение ассортимента на ценовые категории. Проанализирована реализация лекарственных средств для лечения акне за 2015 г. и выявлено рыночное окно, которое может занять новый отечественный высокоэффективный разрабатываемый препарат для лечения данной патологии.

Ключевые слова: акне; угревая болезнь; лекарственные средства для лечения акне; фармацевтический рынок; анализ рынка; доля рынка; рыночное окно.

UDC 658.8.012.12:338.532.412:615.262.1

THE ANALYSIS OF THE UKRAINIAN MARKET OF MEDICINES FOR TREATING ACNE WITH MILD TO MODERATE SEVERITY

O. I. Tikhonov, S. G. Bobro, O. S. Shpychak

The analysis of the pharmaceutical market of medicines for treating acne in Ukraine has been carried out. The market share of domestic medicines has been determined by their dosage forms among the registered drugs. The average price for a pack of products for the topical treatment of acne has been calculated, and distribution of the range by price categories has been performed. The sales of drugs for treating acne have been analyzed for the period of 2015. A market window, which a new domestic highly effective medicine developed for the treatment of this pathology can take, has been found.

Key words: acne; medicines for treating acne; market; market analysis; market share; market window.